

A woman with blonde hair is submerged underwater, her body angled diagonally across the frame. She is looking down with a somber expression, her arms extended forward. The water is a deep blue, and light rays filter through from above, creating a serene yet melancholic atmosphere. Bubbles are visible around her head and hands.

Od autorky Šťastné konce, nešťastný svet
a Pachuť slov

Alica Bartková

VEĽKÁ VLNA

*Rodinné vzťahy sú v mladosti často natoľko ťaživé,
že ich skutočnú hodnotu oceníme až vtedy, keď
sa zmietame v samote a túžime po blízkosti.*

TATRAN

VEĽKÁ VLNA

Alica Bartková

VEĽKÁ VLNA

TATRAN

Copyright © Alica Bartková 2013
Cover design © VRANART, Peter Hrevuš 2013
© Vydavateľstvo TATRAN 2013

ISBN 978-80-222-0673-0

*Venujem svojej kamarátke Daisy (Ivane Kováčikovej)
jednej z mojich prvých čitateľiek a kritičiek.*

P
OZERÁM SA NA CHRÚSTA na popraskanom asfalte. Pohybuje sa trhavo, s námahou, ako keď človeku dochádzajú sily pri klikoch. Dvíha sa a znova padá na brucho.

Zohnem sa, zoberiem ho do ruky, vidím, že mu chýba niekoľko nožičiek. Tými zvyšnými z posledných síl kmitá sem i tam. Čo s ním?

Nemôžem ho nechať iba tak. Nechcem, nechcem, aby sa trápil. Viem, že ten zvuk ma bude mátať ešte dlho potom, ale radšej ho zašliapnem.

Položím chrústa na tvrdý asfalt a dupnem. Jeho tvrdé telo cítim aj cez podrážku na päte a pri pukavo-škrípavom zvuku mi skriví tvár od zhnusenía. Pre istotu dupnem ešte raz a podídem ďalej.

Nechcem vidieť, čo po ňom zostalo.

Viem však, že som urobila správnu vec.

* * *

Suseda za plotom vešia v záhrade bielizeň. Košele, tričká, nohavice, spodky, nohavičky, ponožky... Rôznofarebná zmes mi udiera do očí, kriklavé tieľko

dcéry určite púta pozornosť aj zo sto metrov. Jej dcéra je odo mňa mladšia o dva roky, dalo by sa predpokladať, že budeme kamarátky, ale nikdy som sa s ňou nezblížila. Pokusy boli, to musím uznať, no už ako dieťa som usúdila, že susedov je lepšie držať si od tela. Doteraz si jasne spomínam, ako mi navlečená v šatách svojej mamy, v lodičkách o štyri čísla väčších, s červenými perami natretými lentilkou, podáva veľkú čiernu kabelku, vraj sa ideme hrať na veľké. Nikdy som to nechápala. To prezliekanie sa do maminých šiat a robenie vecí „akože“. Rýchlo si na to našla iné dievčatá zo susedstva a všetky ma svorne považovali za čudnú. A mne sa zdali čudné ony.

Ani s chlapcami som sa nekamarátila, možno len spočiatku, keď sme si ešte neuvedomovali rozdiely medzi pohlaviami, neskôr chlapci začali všetky dievčatá nenávidieť. Raz mi sused dokonca hodil skalou do hlavy a mama so mnou musela ísť na pohotovosť, aby mi to zašili. Zostala mi na čele malá biela jazva. Takmer ju nevidieť, no vždy, keď si čistím tvár, pomyslím si, že tam byť nemusela. O pár rokov, keď sused vyrástol z chlapčenskej nenávisti a začali ním kývať chlapské hormóny, ma dokonca začal baliť. Rozhodla som sa mu pomstiť. Vybičovala som jeho žiadostivosť a dopredu nenaplnené predstavy na maximum, dlhé týždne som ho ťahala za nos, a nakoniec dostal len výčitku za chlapčenskú hlúposť a výkrik, nech sa mi práce z cesty. Mys-

lím, že ho to zasiahlo rovnako ako vtedy mňa ten kameň.

Pozerám na susedu, ako štipcami prichytáva kusy oblečenia na šnúru, v obavách, že si ma všimne a bude sa vypytovať na môj osobný život. Viem si predstaviť nacvičené frázy, povinné (nepovinné) otázky – vypustí ich zo seba vždy, keď ma vidí.

Viem, že to robí iba zo zbytočnej a otravnej slušnosti, lebo aj ona ma pokladá za čudnú. Vlastne všetci si myslia, že som čudná, zrejme preto, lebo som nikdy nielenže nechápala, ale ani nedodržiavala ich hlúpe spoločenské hry, rituály a iné nezmysly, ktoré ostatní pokladajú za normálne. Počnúc od „akože“ varenia, keď dievčatká v plastových mištičkách miešali imaginárnu polievku, končiac zdvorilosťnými úsmevmi a frázami, ktoré neznášam. Keď sa mi usmievať nechce, predsť sa nebudem usmievať. A nebudem ani reagovať na hlúpe otázky.

Za ten mesiac, čo som tu nebola, sa nič nezmenilo. Vlastne sa tu nezmenilo takmer nič od môjho detstva. Okrem stromov pri ceste, tie vyrástli, a iných, novších áut, zaparkovaných v garážach. Rýchlo prejdem cez bráničku, po vydláždenom chodníku, až k dverám rodičovského domu. Hľadám kľúče v taške, hrabem sa v nej, nachádzam všetko možné, len nie kľúče. Ako vždy.

Vtom mi otvorí mama.

Ako vždy.

„Ahoj, Terezka! Konečne!“

„Ahoj, mami. Čo konečne?“

„Veď na teba čakáme už od rána! Prečo máš zase vypnutý telefón?! Už sme sa báli, že autobus niekde havaroval!“

„Prepáč, autobus som zmeškala, tak som išla vlakom, a mobil sa mi vybil, tak som vám ani nemohla dať vedieť.“

Hoci mám auto, nemôžem sa s tým rodičom priznať – nikdy by nepochopili, že som si naň zarobila tak rýchlo. Nikdy by nepochopili ani moju prácu. Nechávam ich v tom, že robím v kancelárii sivú myš.

„Panebože! Terezka, ty si taká zmätkárka! Ja si na to nikdy nezvyknem!“

Mama má pravdu, také veci sa mi stávajú často. Čo je dôležité, to zmeškám, tým, čo je nepodstatné, sa zaoberám až priveľmi. Keď potrebujem telefón, takmer vždy je vybitý, no hocikedy začne zvoniť, keď je to nevhodné. Napríklad na svadbe mojej sesternice práve vo chvíli, keď sa z úst ženícha dralo „áno“, alebo na pohrebe maminej tety, keď mal niekto z rodiny smútočný príhovor a hovoril práve o tom, aká skvelá to bola osoba.

Zvítam sa s otcom, v ruke má zrolované noviny, ako vždy, vlastne som ho videla čítať ich len zopárkrát, mám podozrenie, že ich vôbec nečíta, iba ich zo zvyku nosí skrútené v ruke.

Vybehnem po schodoch do svojej izby, hádzem na posteľ ruksak a tašku.

Moja izba. Všetko tu zostalo nezmenené, mama

sem zrejme ani nevstúpila. Písací stôl s lampou a figúrkami z detstva, knihy na polici, dva stojany s cédečkami, ktoré som nepočula už roky, kopa túb a dosiek s výkresmi nahádzzanými v kúte, rozmaľované plátna, ktoré už nikdy nedokončím, a stojan so skicou zátišia zanesený prachom.

Hoci s rodičmi nebývam iba dva roky, neviem si predstaviť, že by som sa vrátila, každý deň sa prebúdza a zaspávala v tejto posteli, jedla mamino jedlo, vídala rodičov každý deň...

Bolo by to až také hrozné? Možno ani nie.

Na výšku som chodila v našom meste, takže počas štúdia som bývala doma. A potichu som závidela spolužiakom, ktorí bývali v internáte alebo v prenajatých bytoch, bez dohľadu rodičov. Keď som si však rok po štátniciach našla prácu v inom meste (veľmi rýchlo som zistila, že grafikou, ktorú som študovala, sa neužívím, preto robím inú prácu), život bez rodičov mi odrazu nepripadal až taký skvelý. Zistila som, že to má aj mnoho nevýhod, počnúc tým, že keď prídem domov z práce, varenie je to posledné, na čo mám náladu, zostáva mi teda len dať si niečo studené alebo si objednať donášku, na ktorú sa mi nechce čakať, a končiac tým, že prídem do prázdneho bytu, čo mi najprv pripadalo skvelé, ale eufória z pocitu slobody sa rýchlo vytratila.

Doma mama stále niečo varí a prítomnosť rodičov mi neprekáža tak ako kedysi. Predsa len, už som vyrástla z pubertálnej nevrlosti.

Keď si pomyslím, ako som sa správala v puberte, hryzie ma svedomie. Raz som dokonca rodičom večer primiešala do čaju rohypnol, aby zaspali rýchlo a tvrdo, a aby som mohla ísť večer von. Mala som vtedy len štrnásť rokov.

Vždy som bola rebelka – sama proti všetkému, možno aj proti sebe. Vzpierala som sa, kopala, hrýzla, bojovala. Úplne zbytočne... Spoločenské schémy si ma aj tak našli a postupne som ustúpila. No nie až tak ako väčšina ľudí, už len vzhľadom na moju prácu. Zostalo vo mne zakorenených veľa vecí, s ktorými nesúhlasím. A túžba, že raz príde veľká vlna, ktorá ich všetky spláchnie.

* * *

Večer mi mama strčí – namiesto pohára s vínom, na ktoré som zvyknutá – hrnček s kakaom.

„Na, moja. Tak, ako to máš rada.“ A so sebaistým úsmevom čaká, kedy si odpijem.

„Mami, mám už dvadsaťsedem.“

„No a čo? Kakao ti už nechutí?“

Postupne mi zapína, prečo som sa tak tešila, keď som začala bývať sama.

V telke ide reklama za reklamou, otec hromží (kto to má pozeráť?!), prepína, ale reklamy sú synchronizované. Čím je starší, tým viac ho to šťve a myslím, že nie iba jeho. Nebola by som prekvapená, keby nejaký starší človek dostal z reklamy infarkt. Odpíjam

si z kakaa, otec z piva, mama z kamilkového čaju. Po reklamnom bloku nasleduje kriminálka, otec jej nerozumie, stráca súvislosti, a tak je zase naštvaný. Ako tam sedím na vysedenej sedačke, pri rýchlom slede udalostí v telke, mŕtvolách, vrahoch a desiatkach vyšetrovateľov, po ceste vlakom, unavená z celého dňa, týždňa, mesiaca, takmer zaspím. Oznamim, že idem spať, a pracem sa do svojej izby.

Zažnem nočnú lampu a zvalím sa na posteľ ako vrece zemiakov. Baterku v mobile som už nabila, tak ho zapnem. Deväť esemesiek, dvanásť neprijatých hovorov. Mama, klient, mama, mama, klient, kamarát... a Peter. Už ho vodím za nos dosť dlho, konečne by som to s ním mala vyriešiť. Je celkom fešák, no nie až taký, aby som s ním hneď skončila v posteli. Trvalo to asi tri mesiace, a keď ho to neprestalo baviť, vyspala som sa s ním. Odvtedy sa ho neviem zbaviť. Samé: *milujem ťa, chýbaš mi, bla, bla, bla...* Doriti! Evidentne to zobral vážnejšie ako ja, a ja sa teraz cítim ako špina. Väčšinou to takto dopadne. Nieкто sa do mňa zaľúbi, dám mu šancu, ja sa nezaľúbim, a potom sa cítim vinná. Stále tá istá rovnica.

Bola som vôbec niekedy naozaj zaľúbená? Možno len do svojho prvého frajera Ivana (iba preto, že to bolo pre mňa niečo nové, tak si lásku nahováram doteraz), ktorý mal potetované obidve ruky aj chrbát a živil sa podomovým predajom kuchynských spotrebičov. Ja som mala šestnásť, on dvadsaťosem.

Raz prišiel k nám domov, bola som doma iba ja, tak som mu otvorila. Niektorí by sa ho mohol aj zľaknúť, lebo mal na sebe len čierne nohavice a tielko, celé ruky potetované, v ruke mal škatuľu s mixérom a v očiach nasrdený výraz. Nechápala som, ako si mohol niekto od neho niečo kúpiť. Zrejme bol však celkom dobrý obchodník, bez ohľadu na to, ako vyzeral. Zo spomienky, ako sa to skončilo u nás doma, keď zazvonil pri dverách, mi je doteraz do smiechu. Porušil všetky pravidlá svojej práce, etických hodnôt aj zákona, a keby to vedeli mama s otcom, asi by ich porazilo. Aj keď moje city k nemu boli utkané asi len z akéhosi pubertálneho ošiaľu, je pravda, že odvtedy som takého smelého, sebaistého a sexi muža už nestretla.

Pozerám na mobil plný zbytočných slov a vypnem zvonenie.

* * *

Ráno mi chvíľu trvá, kým si uvedomím, kde som. Práve rozlepené oči zaregistrujú slnečné svetlo predierajúce sa cez vzorovanú záclonu. Kruhy – väčšie, menšie – sa prelínajú jeden cez druhý, vždy som sa ich ráno snažila spočítať, ale čím viac som sa preberala, tým menej ma to bavilo. Ako teraz.

Pretriem si oči, natiahnem svaly a doprajem si ešte päť minút v posteli. Myslím na to, že doma som zabudla poliať kvet, ktorý mi dala suseda k meninám.

V mysli hovorím *doma*, ale ako domov stále vnímam svoju detskú izbu, miesto pri rodičoch. Ktovie, dokedy to tak bude. Možno navždy. A možno sa mi raz spomienka na túto izbu bude zdať rovnako vzdialená ako mladosť. Ktovie.

Mám jediný kvet, aj ten asi skape. Aj tak nemám rada kvety. Dokonca mám alergiu na peľ. Suseda mi ho dala preto, lebo ma dobre nepozná. Tí, čo ma poznajú, by mi nikdy kvet nedali. Ani neviem, aký je to vlastne kvet. Kopa zelených listov a biele lupienky, z ktorých aj tak už polovica opadala. Nech skape!

Pozriem na telefón. Pol deviatej aj päť minút. Pribudli aj ďalšie esemesky.

Pomaly vyleziem z postele, zoberiem si tepláky a idem do kúpeľne. Na chodbe zacítim vôňu vyprážaného chleba vo vajci, pokojne by som uverila, že som opäť dieťa bez dospeláckych povinností.

Zavriem za sebou dvere v kúpeľni, pozriem sa do zrkadla. Viera v detský vek razom spadne. Nikdy som sa nepovažovala za peknú, ale čo je veľa, to je veľa. Kruhy pod očami, napriek tomu, že som spala oveľa dlhšie ako zvyčajne, jemné vrásky, ktoré sa tam objavili ani neviem kedy, a výraz, ktorý som ako dieťa rozhodne nemala.

Úkosom zahliadnem kus tetovania na chrbte. Veľká vlna od Kacušiku Hokusai. Nie celý obraz, len tá vlna. Na celý chrbát. Trvalo mi skoro pol roka, kým som našla človeka, ktorý mi to vedel vytetovať.

Najobľúbenejší obraz, najobľúbenejší grafik. Vtedy som si dala darček k dvadsiatke a minula som na to všetky svoje úspory. A mama skoro odpadla.

Opláchnem si tvár, vyčistím zuby, osprchujem sa... Trochu to pomohlo, cítim sa sviežejšie.

Zídem dolu a ako prvého vidím otca. Pije kávu, ako ho poznám, tak už tretiu, a v ruke zvierá zrolované noviny.

„Ahoj, moja. Ako si sa vyspala?“

„Dobre. A vy? Išli ste spať neskoro?“

„Otec zaspal pri televízore, ako vždy!“ zakričala mama od sporáka. Položí pred o mňa vyprázané chleby a tatársku omáčku, vzorovú nezdravú stravu. S chuťou sa pustím do jedenia, veď raz za čas nezaškodí.

„Čo dnes budeme robiť?“ Dúfam, že mama odo mňa nebude chcieť, aby som upratovala celý dom, a otec, aby som po stý raz natierala plot.

„Poobede príde Betka s Ondrom, aj so Slávkou.“

„Čo?!“ Skoro mi zabehlo. Betka je mamina sestra, Ondro jej muž a Slávka jej drbnutá dcéra. Odmala mi ju dávali za príklad. Prečo sa neoblečieš ako Slávka? Prečo si vlasy neupravíš ako Slávka? Prečo nie si taká milá ako ona? Aha, pozri sa na ňu! Prečo sa aspoň raz neusmeješ ako Slávka?!

Slávka vždy zapadala do nepísaných pravidiel spoločnosti viac ako ja. Vedela variť a piecť už ako dieťa, svoju ženskosť si uvedomovala asi už od narodenia, bola poslušná, mala veľa kamarátok a neskôr

slušných frajerov z bohatých rodín. Kým ona sa hrala s bábikami, česala si dlhé vlasy, zaujímala sa o módu a bola objektom túžby v chlapčenských očiach, ja som sa zabávala tým, že som pravidelne vytápala kúpeľňu pri hrách na námornú bitku, strieľala som prackom vtáky a podpaľovala všetko, čo mi prišlo pod ruky. Dokonca som raz u starých rodičov podpálila susedovu šopu – doteraz sa neprišlo na to, kto to urobil. A bolo mi úplne jedno, čo mám na sebe a aké mám vlasy. S chlapcami som sa niekoľkokrát pobila, za čo som si vyslúžila ešte aj facky od mamy, pretože dievčatá sa vraj nemajú púšťať do bitky. Akoby sa chlapci biť mohli!

Osobne si myslím, že Slávka je vypočítavá mrcha s podlízavým charakterom, ale čo... svoj názor si nechám pre seba. Je mi to v podstate jedno, len nech mi ju, doriti, nedávajú za príklad! Dúfam, že už mám svoj vek na to, aby to mama nerobila. Ak to spraví, neručím za seba.

„Veď som ti to hovorila minulý týždeň v telefóne.“

„Mami, nemôžem za to, že mi voláš vždy do práce, keď neviem, kde mi hlava stojí! Vyfučalo mi to z hlavy asi skôr, ako som zložila.“

„Ale no tak! Hádam ti to až tak neprekáža!“

„Predstav si, že prekáža. Keby som to vedela, asi by som ani neprišla. Vieš predsa, že ich neznášam.“

„Je to tvoja teta!“

„No a?“

„Aké no a? Správaj sa slušne!“

Výborný začiatok dňa! Mám sto chutí vrátiť sa, odkiaľ som prišla.

Súkam do seba vyprázaný chlieb (zrazu sa mi sprotiví) a jedným okom pozerám s otcom (akoby nevnímal, o čom sme sa bavili, robí to vždy, aby nemusel s niektorou z nás súhlasiť, ale viem, že aj on neznáša maminu sestru, vlastne neznáša skoro celú jej rodinu) na televízor, kde idú reklamy na dámske vložky, zubnú pastu, pánsky deodorant, inú zubnú pastu, iný deodorant... A všetky svorne tvrdia, že výrobky, ktoré propagujú, sú tie najlepšie na trhu. A v podtexte znie, že ak si ich nekúpime, premárnime si život.

Idem radšej von natierať plot, hoci mi to nikto nekázal.

* * *

Ani som nestihla stráviť raňajky, a už zdola počuť škreklavý hlas maminej sestry. Samozrejme, že neprišli poobede, ako sa dohodli, ale rovno na obed, aby nás kompletne vyžrali, ako vždy. Ani si nespomínam, kedy sme boli naposledy my u nich.

Vyjdem z izby, pripravená (nepripravená) čeliť náporu otázok a nepriamych výčitiek, prečo ešte nemám frajera ako Slávka a prečo sa sem-tam neusmejem ako Slávka, a prečo nerobím kopu iných vecí ako, aha, Slávka.

Zídem dolu schodmi a vidím presne to, čo som čakala. Dve blondavé hrivy prefarbených vlasov a jednu lesnúcu sa plešinu. Teta, sesternica, strýko nahodia úsmevy, pochybujem, že úprimné.

„Terezka!“ Betka pricupká ku mne na vysokých podpätkoch. Keď ma stíska v naparfumovanom náručí, opäť sa neubránim myšlienke, že keby som nevedela, že sú s mamou sestry, nikdy by mi to ani nenapadlo. Sú úplne rozdielne. Aj výzorom, aj povahou. Vždy keď ju vidím, poviem si – ešte dobre, že nemám súrodencov.

„Ahoj, Betka! Ako sa máš?“

„Dobre. Ty sa pochváľ! Priateľa máš? Ved' si už súca na vydaj!“

Začína mi kypieť žľč. Hlúpe otázky som čakala, ale až po nejakom druhom kole. Chcem kričať: „Nie všetky ženy sa chcú vydať, rodiť a vychovávať deti, starať sa o muža a donekonečna prezerať letáky na zľavy v supermarkete!“ Namiesto toho sa počujem, ako hovorím: „Nemám.“ Tým som v jej hlave asi len potvrdila, že som neschopná začleniť sa do plnohodnotného života spoločnosti.

„Ako to?!“

Nádej, že mi po strohej odpovedi dá pokoj, sa stratí. Radšej sa len usmejem a zvitám sa s ostatnými.

Sesternica: vlasy vyžehlené (na rozdiel od nakulmovaných kaderí jej mamy), zuby vybielené, všetky do jedného vyrovnané dlhoročným nosením strojče-

ka, americký úsmev od ucha k uchu, ani gram tuku navyše (stavím sa, že drie vo fitku každý deň), pripravená udržať si svojho bohatého frajera, navliecť ho do chomúta a v prípade rozvodu z neho vytrieskať všetky prachy.

Strýko: typický chlap pod papučou, tichý, utiahnutý, dobrácky, trochu hlúpy. Asi by mi ho malo byť ľúto, ale vždy keď ho vidím, škodoradosť zvíťazí a poviem si – tak mu treba.

Mám chuť všetkým im primiešať do pijatiky rohypnol. Alebo LSD, alebo...

Z hry na úprimné a vrele rodinné vzťahy je mi zle. Som však rozhodnutá udržať negatívne pocity na uzde. Kedysi, ako dieťa, som bola voči nim razantnejšia. Žiadne predstieranie, žiadne divadlo. Výsledkom boli odstrihnuté Slávkine kučery, cukor vysypaný v tetinej kabelke, olej v ich topánkach, dokonca zdochnutá mačka v kufri ich auta – nepozorovane som tam strčila nášho kocúra, ktorý skončil pred niekoľkými dňami. Pochovali sme ho najprv v záhrade za ríbezľovými kríkmi, tak som ho vykopala a nepozorovane som ho strčila do kufra ich auta. Urobila som to len preto, lebo starý otec hovoril, že keď zomrie, chce cestovať aspoň v urne, vraj ho máme vždy brávať so sebou. Vysvetlila som si to po svojom, a keďže strýkovci bývajú na opačnom konci Slovenska, myslela som si, že aj kocúrovi to dobre padne.

Prišli na to až doma – po niekoľkých dňoch, keď sa